

мислення вчитель може навчити учнів початкової школи розв'язувати неординарні, творчі, складні завдання, мислити самостійно і шукати компроміси, чути думку оточуючих та бути почутим, що є важливим для навчання і виховання освіченої особистості у сучасному демократичному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Колток Л., Білецька Л. Критичне мислення молодших школярів як психолого-педагогічний феномен. *Молодь і ринок*. 2019. № 9 (176). С. 66–70.
2. Ліоненко, М. Методичні особливості формування культури критичного мислення молодших школярів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2022. № 1–2. С. 28–34.
3. Мошковська Г. Використання технології критичного мислення з метою формування ключових компетентностей учнів. *Нова педагогічна думка*. 2016. № 4 (88). С. 94–97.
4. Пометун О. І., Пилипчатіна Л. М., Сущенко І. М., Баранова І. О. Основи критичного мислення: навчальний посібник для учнів старших класів загальноосвітньої школи. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 216 с.
5. Терно С. О. Теорія розвитку критичного мислення: посібник для вчителя. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. 105 с.
6. Химинець А. Формування критичного мислення і творчих здібностей в учнів початкової школи: європейський вимір. *Педагогічні інновації у фаховій освіті*. 2019. № 10. С. 190–197.

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ВИМОГА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Сергій Мальов
Науковий керівник: Тодосієнко Н. Л.,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
Вінницький державний
педагогічного університет
імені Михайла Коцюбинського
Вінниця

Анотація. У статті висвітлюється проблема формування естетичної компетентності молодших школярів, проаналізовано основні напрями естетичного виховання дітей молодшого шкільного віку в умовах освітньої стратегії НУШ. Розглянуто науковий доробок відомих педагогів, теоретичні основи естетичного виховання дітей молодшого шкільного віку, сучасні наукові дослідження, специфічні особливості та динаміку становлення естетичної компетентності молодших школярів, естетичного

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

переживання у цьому віковому періоді, шляхом різноманітних форм і методів розвитку емоційної сфери дитини. Розкрито поняття і зміст ключових, міжпредметних естетичних і предметних мистецьких компетентностей, як результат навчання освітньої галузі «Мистецтво» у початковій школі.

Ключові слова: естетичне виховання, естетична компетентність, молодший шкільний вік, ключова компетентність, міжпредметна естетична компетентність, предметна мистецька компетентність, Нова українська школа.

Актуальною для сучасного суспільства постає важлива педагогічна проблема зазначена в основних орієнтирах навчання змісту мистецтва учнів Нової української школи, Державного стандарту початкової освіти, Державного стандарту базової середньої освіти і базується на реалізації мети та завдань мистецької освітньої галузі за предметними змістовими лініями; використанні компетентнісного підходу в організації процесу навчання учнів на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво»; застосуванні інтегрованого підходу в реалізації змісту навчання учнів на уроках мистецтва. Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів, що зумовлює визначення результативної складової засвоєння змісту початкової загальної освіти.

Освітня діяльність в сучасній українській початковій школі проводиться відповідно до концептуальних вимог Нової української школи, які встановлені розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» [6], а також Державного стандарту початкової освіти (1–2 класи), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21.02.2018 [3], та Державного стандарту початкової загальної освіти (3–4 класи), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 462 від 20.04.2011.

Формування естетичної компетентності молодших школярів в умовах освітньої стратегії НУШ є предметом багатьох наукових досліджень. Проблеми формування естетичних компетентностей – смаків, потреб та інтересів дітей в умовах сучасного соціокультурного простору розглядаються дослідниками психології (І. Бех); представниками вивчення естетичної культури (І. Зязюн, Н. Миропольська, С. Ничкало); авторських концепцій формування у дітей естетичних ідеалів та ціннісних орієнтацій (Т. Голінська, О. Рудницька, О. Савченко); теоретиками поліхудожнього виховання (Л. Масол, О. Щолокова, Г. Шевченко); реформування мистецької освіти та естетичного виховання в Україні (Л. Коваль, Н. Мозгальова, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Сердюк, Л. Старовойт, Н. Тодосієнко, В. Фрицюк, В. Черкасов).

Отже, компетентнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових) і предметних компетентностей. Результатом процесу має стати формування загальної компетентності, що постає інтегрованою характеристикою досягнень молодшого школяра. Вона набувається шляхом як навчання, так і виховання, особистого пізнавального, життєвого та естетичного досвіду [1]. В свою чергу, компетентність означає

володіння учнем певною компетенцією. Компетентність – інтегрована здатність особистості, яка набута у процесі навчання, що охоплює знання, вміння, навички, досвід, цінності, ставлення, які можуть цілісно реалізовуватися в реальному житті та на практиці. А тому компетентність не може бути зведена лише до фактичних знань. Компетенцію дослідники розуміють як коло визначених питань, до яких особистість має бути обізнана, або це сфера діяльності, у якій людина повинна володіти компетентністю. В першу чергу об'єктивна категорія, певний суспільно визнаний рівень знань і навичок, ставлень в певній сфері діяльності людини. Вона відчужена від свідомості людини уявляє собою наперед задану соціальну норму.

Визначення ключової компетентності передбачає – «спеціально структурований комплекс якостей особистості людини або дитини, що надає можливість ефективно брати участь у різних життєвих сферах діяльності та належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів. Це об'єктивна категорія, що фіксує суспільно визначений комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень, які можна застосувати в широкій сфері діяльності людини (вміння вчитися, загальнокультурна, громадянська, здоров'язбережувальна, соціальна компетентність та компетентність з питань інформаційно-комунікаційних технологій)» [2, 16].

Враховуючи основні як загальні, так і дидактичні підходи, й специфіку навчальної галузі «Мистецтво» Л. Масол пропонує визначення деяких базових понять. Міжпредметна компетентність – це «здатність учня застосувати щодо міжпредметного кола проблем знання, уміння, навички, способи діяльності та ставлення, які належать до певного кола навчальних предметів і предметних галузей» [2, 17]. Міжпредметні естетичні компетентності – «здатність учня орієнтуватися в різних сферах життєдіяльності, що формується під час опанування різних видів мистецтва» [2, 18]. Предметна компетентність – «освоєний учнями у процесі навчання досвід специфічної для певного предмета діяльності, пов'язаної з набуттям нового знання, його перетворенням і застосуванням». Предметні мистецькі компетентності формують «здатність особистості до пізнавальної та практичної діяльності, а також творчого самовираження у певному виді мистецтва (музичному, образотворчому, театральному), що формується під час його сприймання і практичного опанування» [2, 27].

Ураховуючи специфіку навчальної галузі «Мистецтво» та загальні дидактичні підходи в своїх дослідженнях Л. Масол пропонує таку класифікацію компетентностей: особистісні: загальнокультурні (світоглядні уявлення і ціннісні орієнтації) та спеціальні (мистецький тезаурус, ментальний естетичний досвід, художньо-творчі здібності, художньо-образне мислення); соціальні: комунікативні (здатність до спілкування, взаєморозуміння) та соціально-практичні (здатність до співпраці, роботи в команді); функціональні: предметні знання та вміння (музичні, образотворчі); міжпредметні – галузеві (художньо-естетичні) та міжгалузеві (художньо-гуманітарні); метапредметні (загальнонавчальні): інформаційно-пізнавальні

(здатність до пошуку та оперування інформацією) та саморегуляційні (вміння організовувати та контролювати власну діяльність, здатність до самореалізації і самовдосконалення) [2].

В початковій ланці шкільної освіти закладаються основи всіх груп компетентностей – особистісних, соціальних, загальнонавчальних і предметних. Слід розглянути ключові компетентності учнів початкових класів у світлі вимог Нової української школи; з'ясувати педагогічні шляхи і засоби формування ключових компетентностей в учнів початкової школи на уроках мистецької освітньої галузі; сформувати комплекс ключових естетичних та мистецьких компетентностей шляхом набуття власного теоретичного та практичного досвіду в процесі «вивчення технологій формування мистецької компетентності учнів початкової школи; опанувати методичні основи організації мистецької діяльності дітей; підготувати компетентного вчителя, який на високому рівні організовує естетичну навчальну і виховну роботу, виховувати інтерес до самореалізації та естетичного самовдосконалення у художньо-творчій діяльності» [8, 108].

Отже, у Концепції НУШ визначені компетенції освіти відповідно до Рекомендацій Європейського парламенту та Ради Європи щодо їх формування упродовж життя [6]. Заміна знаннєвої парадигми компетентнісною не виключає інформативність уроків мистецької освітньої галузі. Започатковане в Україні масштабне впровадження інтегрованого курсу «Мистецтво» передбачає розробку програм, підручників, методичного забезпечення, опанування вчителями технологій інтегрованого навчання мистецтва, відмову від одномірного вузько спеціалізованого бачення ролі мистецтва в школі.

Список використаних джерел:

1. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. URL: http://www.yurinfo.org.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=1182&articleid=165701#
2. Масол Л. М. Нова українська школа: Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : *навч.-метод. посіб.* Київ : Генеза, 2019. 208 с.
3. Миропольська Н. Є. Стан сформованості художньої культури учнів. *Педагогіка і психологія*. 2001. № 2. С. 49–57.
4. Ничкало С. А. Естетичне виховання школярів у контексті викликів сучасності. <https://lib.iitta.gov.ua>
5. Національна державна комплексна програма естетичного виховання : проект АПН України / Інститут українознавства Київського ун-ту ім. Тараса Шевченка та інші ; уклад. І. А. Зязюн, О. М. Семашко. Київ, 1994. 62 с.
6. Нова українська школа: порадник для вчителя (форми інтегрованого навчання) / за заг. ред. Н. М. Бібик. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.

7. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька. Київ : 2002. 270 с.
8. Brovchak L. S., Likhitska, L. M., Starovoit, L. V., Todosiyenko N. L. Pedagogical Potential of the Arts Complex in the Process of Formation of Aesthetic Perception of Junior Pupils. *Rezeknes Tehnologiji Akademija*. Rezekne, Latvijas Republika, 2020. С. 98–108. (Індексується в міжнародній базі **Web of Science**).
URL: <http://journas.rta.lv/index.php/SIE/article/view/4876/4535>

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Аліна Маринич
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка,
м. Суми,
Науковий керівник: Лобова О. В.,
доктор педагогічних наук, професор

Анотація. *Статтю присвячено педагогічним умовам національно-патріотичного виховання молодших школярів засобами музичного мистецтва. Обґрунтовано доцільність національно-патріотичного спрямування тематичного матеріалу на уроках мистецтва. Розкрито можливості застосування українського фольклору та авторських музичних творів патріотичної тематики. Визначено сутність національно-патріотичної спрямованості позаурочної роботи з музичного мистецтва.*

Ключові слова: *національно-патріотичне виховання, молодші школярі, педагогічні умови; засоби музичного мистецтва, уроки мистецтва, позаурочна робота з музики.*

Музична освіта відіграє значну роль у національно-патріотичному вихованні молодших школярів в урочній та позаурочній музичній діяльності. Проте ефективність зазначеного процесу значною мірою залежить від оптимальності педагогічних умов – спеціально створених, цілеспрямованих обставин освітньої діяльності, реалізація яких сприяє найбільш ефективному формуванню національно-патріотичних якостей особистості в процесі музичної діяльності.

Такими педагогічними умовами національно-патріотичного виховання молодших школярів засобами музичного мистецтва ми визначили:

1. Національно-патріотичне спрямування тематичного матеріалу на уроках мистецтва.
2. Застосування на уроках мистецтва українського фольклору та авторських музичних творів патріотичної тематики.
3. Національно-патріотична спрямованість позаурочної роботи з музичного мистецтва.

Розглянемо детальніше сутність запропонованих педагогічних умов